

Representing the legal aspects of the October 2023 conflict in Gaza on the Instagram pages of BBC Farsi and Iran International

Hadi Sadeghi Aval *, Ali Manafi Verkiani**

Abstract

The most significant event of the 20th century is arguably the emergence of the Internet phenomenon, creating a direct communication network among people worldwide. This development has and will continue to bring about changes in the course of time that are incomparable to other events of this period, including world wars. Expanding the scope of virtual communication through social networks has become a key factor influencing political and legal developments both domestically and internationally. With the proliferation of social media in recent years, this emerging discourse has solidified its position and connected a global audience across borders. Events in the political and international arena are now intertwined with developments in the Internet realm and major global social networks like Instagram. One notable event in 2023 was the conflict between Gaza and Israel.

This study aims to explore how the Gaza conflict was portrayed in the legal and media landscapes through the Instagram accounts of BBC Persian and Iran International. The analysis covers posts from the start of Operation Al-Aqsa on October 7, 2023, to the end of that month. The hypothesis posited in this article considers the quantitative and qualitative dimensions of Instagram posts by BBC Persian and Iran International regarding the Gaza

How to Cite: Sadeghi Aval, H., Manafi Verkiani, A. (2024). Representing the legal aspects of the October 2023 conflict in Gaza on the Instagram pages of BBC Farsi and Iran International, *Journal of Legal Studies*, 16(1), 355-390.

* Assistant Professor, Department of Political Sciences, Faculty of Law and Political Sciences, Shiraz University, Iran. Email: Hadi.sadeghi.aval@gmail.com.

** M.A Student, Department of Political Sciences, Faculty of Law and Political Sciences, Shiraz University, Iran. Email: alimivi@proton.me.

conflict. It suggests that these media outlets may represent Hamas as a terrorist group and portray Israel as justified in exercising "legitimate defense." Furthermore, the posts on Iran International's Instagram page not only depict Hamas as a terrorist group but also highlight the role of the resistance axis, particularly the Islamic Republic of Iran, in supporting Hamas and intervening territorially in the Gaza conflict.

To evaluate this hypothesis effectively, the study employs the media Representation theory by British sociologist Stuart Hall as a theoretical framework. Hall's theory emphasizes the interplay of Representation, Production, Consumption, Identity, and Regulation in the cultural cycle. Hall's concept of Representation explores the connections between Meaning, Language, and Culture. He categorizes Representation into Reflective, Constructive, and Intentional interpretations, highlighting strategies like Stereotyping and Naturalization. These strategies can lead to polarization and radical separation between different groups.

The study examines how the Representation of the Gaza conflict in October 2023 on the Instagram pages of BBC Persian and Iran International focused on legal metaphors. The analysis reveals that the main metaphors in these posts were tailored to influence the audience's mindset, aligning with the media's Representation Project. Out of a total of 3,833 posts on both media pages during the specified period, 1,825 posts (about 47.6%) were related to the Gaza conflict, while 1,428 posts (about 37.1%) were related to Iran. Analyzing these posts yielded key qualitative components and statistical data along specific conceptual axes.

The study's findings highlighted four main axes of Representation in the Instagram posts of both media outlets. Firstly, there was an emphasis on Hamas's high violence in violation of conflict laws, contrasting with humanitarian rights principles breached by repeated Israeli attacks and civilian casualties. Secondly, there was a focus on Israel's right to legitimate defense by portraying Hamas as a terrorist group. However, the analysis notes the need for proportional responses in line with international law, even in response to Hamas's military actions. The third axis addressed territorial intervention in the Gaza conflict by Iran and other supporting actors, a claim denied by Iranian officials and lacking substantial evidence according to some foreign officials like US President Joe Biden. Lastly, the Representation analysis highlighted the diminishing legal legitimacy of Hamas among the people of Gaza, with some opinions framing Hamas's actions within the legal rules of armed conflict against colonial domination and foreign occupation.

Keywords: Israel, Iran International, Instagram, BBC Persian, Hamas, Gaza.

Article Type: Research Article.

بازنمایی ابعاد حقوقی مخاصمه حماس و اسرائیل در اکتبر ۲۰۲۳ غزه در صفحات اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال

هادی صادقی اول*، علی منافی وریانی**

چکیده

به موازات عملیات طوفان الاقصی و شروع مخاصمه حماس و اسرائیل در اکتبر سال ۲۰۲۳ میلادی، رسانه‌های مختلف از جمله بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال به صورت برجسته، فعالیت‌های خبری/تحلیلی خود را در شبکه‌های تلویزیونی و نیز بستر سکوی‌های اینترنتی نظیر اینستاگرام آغاز کردند و با این نگرش که دنبال کنندگان صفحات آن‌ها میلیونی هستند، سعی کردند از طریق آن، بخش مهمی از هدایت افکار عمومی مخاطبان خود را در خصوص تحولات غزه در اختیار بگیرند. با توجه به همین مسئله، این پژوهش با رویکردی توصیفی/تحلیلی به دنبال بررسی این مسئله اساسی است که بازنمایی حقوقی مخاصمه غزه در صفحات اینستاگرامی رسانه‌های فوق از شروع عملیات طوفان الاقصی در ۷ اکتبر تا پایان ماه اکتبر ۲۰۲۳ به چه صورت بوده است؟ یافته‌های پژوهش که بر مبنای شگرد بازنمایی رسانه‌ای استوارت‌هاال تحلیل خواهد شد، نشانگر آن است که عمدتاً صفحات اینستاگرامی رسانه‌های فوق، از منظر حقوقی و در واکنش به عملیات طوفان الاقصی، سعی بر آن کرده‌اند که حمله اسرائیل به نوار غزه را در چارچوب «دفاع مشروع» بازنمایی کرده و حتی حماس را گروهی تروریستی و مسئول

* استادیار علوم سیاسی، گروه علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

Email: Hadi.sadeghi.aval@gmail.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی، گروه علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

Email: alimivi@proton.me.

مطالعات حقوقی، ۱۴۰۳، دوره شانزدهم، شماره اول، صص ۳۹۰-۳۵۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۰۵

ناشر: دانشگاه شیراز

بروز کشتار مردم غزه معرفی کنند. ضمن اینکه تأکید بر مداخله ایران و جبهه مقاومت در معادلات غزه، بخش مهم دیگر بازنمایی مخاصمه غزه به‌ویژه در صفحه اینستاگرام ایران اینترنشنال بوده است.

واژگان کلیدی: اسرائیل، ایران اینترنشنال، اینستاگرام، بی‌بی‌سی فارسی، حماس، غزه.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی.

سرآغاز

با گسترش دامنه ارتباطات مجازی در قالب شبکه‌های اجتماعی، یکی از عناصر تأثیرگذار بر تحولات سیاسی - حقوقی داخلی و حتی خارجی کشورها، میزان بهره‌گیری مقام‌های سیاسی کشورها و حامیان آن‌ها از این فرصت در راستای اجرای سیاست‌ها و یا پیگیری منافع خود است. تردیدی نیست که در سال‌های اخیر و با استقبال بی‌نظیر از شبکه‌های اجتماعی، این گفتمان نوپدید در حوزه‌های مختلف زیست انسانی، جایگاه خود را مستحکم کرده و مخاطبان جهانی خود را فراتر از مرزها به هم پیوند زده است. به‌عبارت‌دیگر نقش رسانه و بازنمایی رسانه‌ای در عرصه روابط و مسائل بین‌المللی بی‌همتا است؛ چنانکه نه تنها می‌تواند افکار عمومی را متأثر سازد؛ بلکه قابلیت را داراست که روندهای حاکم بر روابط بین‌الملل را زیر پوشش رسانه‌ای خود قرار دهد و به‌این‌ترتیب زمینه را برای ایجاد تغییرات در هر دو بعد عملکرد در عرصه روابط بین‌الملل و همچنین حکمرانی فراهم کند (Ramezani, 2021: intro).

بر همین اساس اهمیت رسانه‌ها در تأثیرگذاری بر سیاست‌ها و به‌ویژه افکار عمومی بین‌المللی به حدی است که برخی اندیشمندان نظیر ژان بودریار بیان کرده‌اند که ذهنیت جنگ از دل تفکر رسانه‌ها برمی‌خیزد. مثلاً بودریار تکنگاری معروفی با عنوان «جنگ خلیج فارس رخ نداد» را منتشر کرد و با تأکید بر اینکه به‌واسطه تأثیرگذاری رسانه‌ها، «حادّ واقعیت» یا «فرا واقعیت»^۱ جای «واقعیت»^۲ را گرفته است، معتقد بود که در جریان

1. Hyper Reality
2. Reality

جنگ اول آمریکا با عراق (برای بیرون راندن ارتش عراق از کویت)، مجری برنامه اخبار در شبکه تلویزیونی سی.ان.ان اعلام می‌کند که اکنون گزارش زنده خبرنگاران مستقر در خلیج فارس، درباره آخرین تحولات جنگ پخش خواهد شد؛ اما وقتی این خبرنگاران شروع به صحبت می‌کنند معلوم می‌شود آنان خود مشغول تماشای شبکه یادشده هستند تا از آخرین وضعیت جنگ باخبر شوند و لذا حتی گزارشگران رسانه‌ها نیز بر اساس ایماژهای خود این رسانه‌ها، واقعیت جنگ را گزارش می‌کنند. به این ترتیب نوعی وانمودگی یا شبیه‌سازی^۱ تصویری رخ می‌دهد که واقعیت را در ذهن مخاطب به گونه‌ای متفاوت می‌تواند جلوه‌گر بسازد (Payandeh, 2013: 17-25). به این ترتیب هر تحولی که در عرصه روابط بین‌الملل رخ می‌دهد، قاعدتاً سهم رسانه‌های بین‌المللی و شبکه‌های مجازی در رخداد، تبیین و تأثیرگذاری بر آن رخداد غیرقابل کتمان خواهد بود.

بر همین اساس یکی از تحولات مهم نظامی در عرصه نظام بین‌الملل در سال ۲۰۲۳، عملیات نظامی طوفان الاقصی از جانب حماس علیه اسرائیل در هفتم اکتبر همین سال بود؛ حمله‌ای که باعث شد، مقام‌های اسرائیل نیز عملیات نظامی متقابلی را آغاز کنند؛ عملیاتی که با هدف «نابودی کامل حماس» از جانب اسرائیل در دستور کار قرار گرفت و بر همین اساس با محاصره کامل غزه و بمباران شدید هوایی و نیز حملات زمینی به مناطق مختلف غزه ادامه یافت و تا زمان نگارش این پژوهش (تقریباً بیش از ۱۰۰ روز از وقوع عملیات طوفان الاقصی) منجر به کشتار بیش از ۲۵۰۰۰ هزار نفر در غزه شده است. ضمن اینکه اهمیت این رخداد تا به آن حد بود که واکنش‌های متفاوتی را از کشورهای مختلف در عرصه نظام بین‌الملل به دنبال داشت.

طبیعی است که چنین رخدادی، ظرفیت این را دارد که در فضاهای رسانه‌ای و از جمله شبکه‌های اجتماعی نظیر اینستاگرام، یوتیوب و شبکه X به طرق مختلف

بازنمایی شود. در اینجا شبکه‌های تلویزیونی بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال نیز از این قافله عقب نماندند و به‌ویژه در صفحه اینستاگرام خود سعی کردند مسائل مرتبط با مخاصمه در غزه را آن‌گونه که منافع و علایق آن‌ها اقتضا می‌کند به تصویر بکشند.

بر همین اساس پرسش اساسی این پژوهش آن است که صفحات اینستاگرام دو رسانه فارسی‌زبان فوق، چگونه مخاصمه غزه را در بستر موازین حقوقی از زمان وقوع عملیات طوفان الاقصی در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ تا پایان همین ماه^۱ بازنمایی و در واقع از منظر حقوقی چه رویکردهایی را در پست‌های خود دنبال کرده‌اند؟ در پاسخ به این پرسش، فرضیه این نوشتار نیز آن است که با بررسی کلی محتوای پست‌های منتشره شده در صفحات اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال، تلاش شده بازنمایی رسانه‌ای به‌گونه‌ای باشد که از منظر حقوقی، حماس به‌عنوان یک گروه تروریستی شناخته شده و بر همین اساس، اسرائیل واجد حق «دفاع مشروع» شناخته شود. ضمن اینکه با بازنمایی حماس به‌عنوان یک گروه تروریستی، نقش محور مقاومت و به‌ویژه جمهوری اسلامی ایران در حمایت از حماس و مداخله سرزمینی در مخاصمه غزه پررنگ شده است. به‌روروی با توجه به این ملاحظات در ادامه با بهره‌گیری از نظریه بازنمایی رسانه‌ای / استوارت هال سعی می‌شود فرضیه مذکور به‌بوته آزمایش گذاشته شود.

بر همین اساس، ابتدا نظریه هال به‌عنوان چارچوب نظری بحث خواهد شد. همچنان که در ادامه نیز اشاره می‌شود دلیل انتخاب این نظریه آن است که هال کارکرد رسانه‌ها را بازنمایی واقعیت (و نه انعکاس عینیت رخ داده) می‌داند و همین مسئله به ما کمک می‌کند که بازنمایی حقیقت را در رسانه‌های جدید و در تحلیل سوژه‌های خبری

۱. با توجه به اینکه در مقطع نگارش این مقاله، همچنان مخاصمه غزه ادامه دارد و فعلاً دورنمای آن مشخص نیست، نویسندگان این پژوهش از ابتدای مخاصمه در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ تا پایان اکتبر را برای بررسی پست‌های اینستاگرام دو شبکه فوق انتخاب کرده‌اند تا تمرکز بیشتری بر کمیت و کیفیت پست‌های منتشره وجود داشته باشد، خصوصاً اینکه روزهای ابتدایی وقوع یک سوژه خبری، برای بازنمایی ابعاد مختلف آن برای رسانه‌ها اولویت بیشتری دارد و مخاطبان هم اخبار سوژه به‌وقوع پیوسته را در چنین روزهایی بیشتر پیگیری می‌کنند.

برجسته بیشتر در نظر بگیریم و برای کشف زوایای مختلف سوژه‌های خبری، کنکاش دقیق‌تر و مستمرتری را مورد توجه قرار دهیم. ضمن اینکه دیدگاه هال به نسبت اندیشمندانی مثل بودریار، این مزیت را دارد که مخاطب را درگیر شگردهای بازنمایی واقعیت از طریق رسانه‌ها می‌کند و مخاطبان را درگیر در نسبی‌گرایی در شکل‌گیری واقعیت‌ها در رسانه‌ها یا همان فرا واقعیت‌ها (به‌مانند بودریار) نمی‌کند. به‌روروی بعد از اشاره به نظریه هال، در ادامه این مقاله، ضمن معرفی کلی اهمیت اینستاگرام در جهت-دهی به افکار مخاطبان، نوع بازنمایی کمی و کیفی صفحات اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال در مخاصمه غزه در ماه اکتبر ۲۰۲۳ بر مبنای پست‌های انتخاب‌شده آنان مورد بحث قرار خواهد گرفت.

۱. چارچوب نظری؛ نظریه بازنمایی رسانه‌ای استوارت هال

بازنمایی واژه‌ای است که به‌طور عام در حوزه‌ها، حرفه‌ها و قلمروهای بسیار متفاوتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای درک مفهوم بازنمایی در حوزه فلسفه، به آرای کانت ارجاع می‌شود و در بحث‌های زبان‌شناسانه از تولید مجموعه منظمی از نشانه‌ها صحبت به میان می‌آید (Panahi, Muhammadzadeh, 2016: 5). با این حال در بسیاری از مکاتب که به بحث در مورد بازنمایی می‌پردازند، از این مفهوم به‌عنوان راهی برای ارزیابی معنای نهفته در متن یاد می‌شود. مثال جامع علوم انسانی

در اینجا اصطلاح بازنمایی یعنی به تصویر کشیدن یا توصیف کردن پدیده‌ای مفهومی، مرتبط با اشخاص یا وقایع که به‌صورت رسانه‌ای انجام می‌شود. به‌عنوان مثال می‌توان در جامعه با ابزار رسانه و خبرسازی، رویداد خاص مجرمانه‌ای را به شکل رویدادی روزمره و عادی یا در نگرشی متفاوت آن را شکلی ناهنجاری شوم و یا بحرانی اجتماعی نمایش داد تا در نتیجه ذهن مخاطب مورد هدایت یا تشویش قرار داد؛ به‌عبارت‌دیگر، روش‌هایی که رسانه‌ها جهت خلق انعکاسی از واقعیت یا آنچه حقیقت

دارد، درباره رویدادها، موقعیت‌ها و اشخاص به کار می‌گیرند، بازنمایی گفته می‌شود (Daneci, 2009: 253).

بر همین اساس پیتر دالگرن، در تحلیل مفهوم بازنمایی توجه ما را به تولیدات رسانه‌ای جلب می‌کند که شامل زمینه‌هایی نظیر مطالب عرضه‌شده در رسانه، نحوه انعکاس موضوع‌ها، انواع گفتمان‌های مطرح و ماهیت مباحثات و مناظرات ارائه شده می‌شود. از دیدگاه تجربی این شگرد رسانه‌ای بیشتر متوجه کارکرد خبرنگاری و خبررسانی رسانه‌هاست که به ابعاد اطلاعاتی و فرا اطلاعاتی تولیدات رسانه‌ای، از جمله ابعاد نمادین و بدیع آثار عرضه‌شده اشاره دارد. لازم به ذکر است که بازنمایی در گستره عمومی، فرآیند پاسخ‌دهی است به پرسش‌هایی اساسی مانند اینکه «چه مطالبی» باید برای انعکاس انتخاب و «چگونه» به بینندگان عرضه شود. البته انواع بازنمایی‌های رسانه‌ای از هر دیدگاهی قابل تحلیل انتقادی هستند و شاید به همین علت باشد که از دیدگاه هابرماس، این نوع فرآیند تعاملی، مانعی در مقابل عقلانیت ارتباطی است (Dahlgren, 1995: 30-32).

اما یکی از افرادی که مفهوم بازنمایی را با رویکرد قابل‌تأملی مطرح کرده است، استوارت هال^۱ است که بازنمایی را به همراه تولید، مصرف، هویت و مقررات، بخشی از چرخه فرهنگ می‌داند. او در ابتدا این ایده را مطرح می‌کند که بازنمایی، معنا و زبان را به فرهنگ ربط می‌دهد و سپس در ادامه بحث خود، به بسط ابعاد مختلف ایده بازنمایی که مشتمل بر مفاهیم معنا، زبان و فرهنگ است می‌پردازد و از خلال تحلیل‌های خود نگاهی جدید به مفهوم بازنمایی را شکل می‌دهد (Panahi, Muhammadzadeh, 2016: 5-6).

او معتقد است سه برداشت اصلی و متفاوت از بازنمایی رسانه‌ای وجود دارد: اول «نظریه بازتابی» که معتقد است کارکرد زبان مانند یک آئینه، بازتاب معنای صحیح و دقیقاً منطبق با جهان است؛ دوم «نظریه‌های تعمدی» که بر اساس آن کلمات معنایی را

که واقعاً مؤلف قصد انتقال آن را دارد، با خود حمل می‌کنند. سوم «نظریه‌های برساختی» که بر مبنای آن، ما معانی را می‌سازیم و این عمل را به واسطه نظام‌های بازنمایی مفاهیم و نشانه‌ها انجام می‌دهیم. در اینجا هال با پذیرش رویکرد سوم یعنی رویکرد برساخت‌گرایانه بازنمایی، این بحث را مطرح می‌کند که رسانه‌ها واقعیت را بازتاب نمی‌دهند؛ بلکه آن را به صورت رمز و نشانه درمی‌آورند و به صورت نمادین و نه مبتنی بر واقعیت انعکاس می‌دهند (Soleimani, Harati, 2015: 101).

به عقیده هال در مسیر بازنمایی، دو استراتژی توسط رسانه‌ها در دستور کار قرار می‌گیرند: کلیشه‌سازی و بدیهی‌نمایی. در کلیشه‌سازی تعداد اندکی از خصیصه‌های ساده و پایدار؛ به سادگی قابل فهم و البته منفی را در یک پدیده در نظر می‌گیرند و همه چیز درباره آن پدیده را به آن خصیصه‌ها تقلیل می‌دهند و آن صفات را اغراق‌آمیز و ساده ساخته و ثابت و ابدی می‌پندارند. کلیشه به طور نمادین، مرزها را مشخص می‌سازد و هر چیزی را که به «ما» تعلق ندارد، طرد و نفی می‌کند. در یک کلام کلیشه‌سازی، نوعی مرز نمادین میان خودی/ غیرخودی و دوست و دشمن را ترسیم و تصویر می‌کند. مهم‌ترین نتیجه کلیشه‌سازی، ایجاد و تعمیق نوعی قطب‌بندی و تفکیک رادیکال میان خودی (به عنوان مظهر خوبی‌ها و بهنجارها) و غیرخودی/ دشمن (به عنوان مظهر زشتی‌ها و پلشتی‌ها) است؛ اما بدیهی‌نمایی، به دنبال کلیشه‌سازی می‌آید و از نتایج آن است و درصدد است روشن بودن و غیر مجهول بودن آن نتیجه را بر ما مبرهن کند (Soleimani, Harati, 2015: 102).

از نظر هال چیزها، عینیات، انسان‌ها و رویدادهای جهان دارای معانی حقیقی یا قطعی و تثبیت‌شده‌ای در درون خود نیستند. این ما هستیم که در جامعه و در میان فرهنگ‌های گوناگون بشری، همه چیز را معنا می‌بخشیم و به همین دلیل است که معنا از فرهنگی به فرهنگ دیگر و از یک دوره تاریخی به دوره‌ای دیگر تغییر می‌کند. با تغییر پارادایم‌ها در سیر گذار و تحول هر فرهنگ، بازنمایی و شیوه‌های رمزگذاری و رمزگشایی، همه اشکال متفاوتی به خود می‌گیرند. از طرف دیگر همراه با تغییرها در هر یک از متغیرهای فرهنگ

و در نتیجه تغییر در رژیم‌های بازنمایی، «رژیم‌های نگاه کردن»^۱ نیز دگرگون می‌شوند. حال بر این باور است که رژیم‌های نگاه کردن در هر فرهنگ یا در هر دوره فرهنگی خاص تغییر می‌کند و هرگز نمی‌توان یک‌بار برای همیشه قائل به یک رژیم نگاه کردن در بازنمایی بود. به‌عنوان مثال دیدن و رمزگشایی از زن با تمام تفاوت‌هایی که در میان مخاطبین وجود دارد، در هر دوره، با توجه به اتفاق‌های تاریخی و فرهنگی که خود در بازنمایی هم منعکس می‌شوند، کمابیش سبک و سیاق خاصی دارد که شاید با دهه‌های قبل و بعد آن به‌کل متفاوت باشد (Bahreyni, Hosseini, 2018: 17-19).

در مجموع بازنمایی از نظر استوارت هال دارای دو نظام به هم مرتبط است که در مرکز فرایند تولید معنا در هر فرهنگی جای دارند: نخستین نظام، معنا بخشیدن به جهان را برای بشر ممکن می‌سازد. نظام دوم مجموعه‌ای از تطابق میان نقشه مفهومی بشر و مجموعه‌ای از نشانه‌ها را ایجاد می‌کند. این روابط میان چیزها، مفاهیم و نشانه‌ها در قلب تولید معنا در زبان قرار دارند. فرآیندی که این سه عنصر را به هم پیوند می‌دهد، همان چیزی است که هال بازنمایی می‌کند. در واقع از رابطه میان این دو نظام بازنمایی، نشانه‌ها تولید شده و درون زبان سازمان می‌یابند و در نهایت معنا تولید می‌کنند و می‌توان آن‌ها را برای ارجاع به اشیا، مردم و اتفاقات در جهان واقعی مورد استفاده قرار داد (Mirzaei, Parveen, 2010: 85).

به این ترتیب در مجموع مسئله اساسی رویکرد هال آن است که خبر و تحلیل رسانه را در چارچوب بازنمایی کردن به ما معرفی می‌کند تا مخاطب در جریان قرار بگیرد که الزاماً ذات حقیقی سوژه‌های خبری را نمی‌توان از رسانه‌ها جستجو کرد. در ادامه بر اساس همین رویکرد، ما به بررسی این نکته خواهیم پرداخت که در پست‌های اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال، بازنمایی مخاصمه غزه در اکتبر ۲۰۲۳ بیشتر با رجوع به چه استعارات حقوقی بوده است. پرواضح است که ممکن است برای

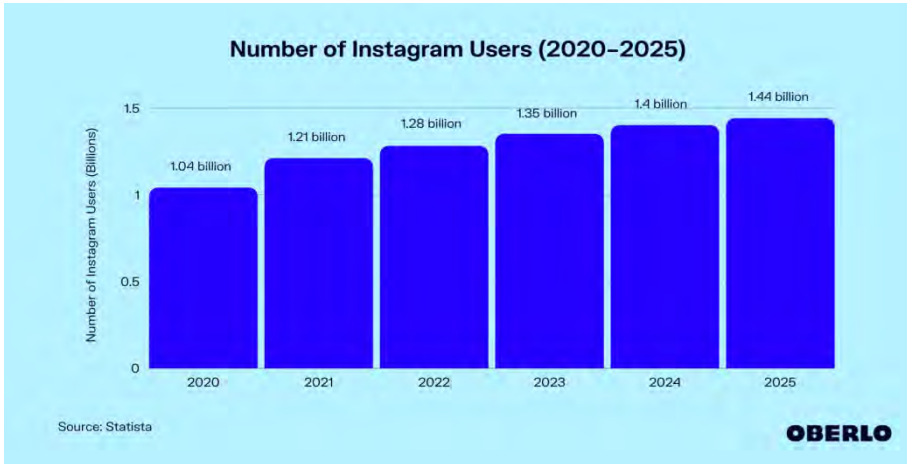
مخاطبان این دو رسانه در اینستاگرام، استعارات اصلی بازنمایی شده، ذهنیت آن‌ها را کمابیش جهت ببخشد و همین ذهنیت جهت‌دهی شده بخشی از پروژه بازنمایی است که معمولاً هر رسانه‌ای در انعکاس خبر و تحلیل و مستند در نظر می‌گیرد.

۲. جایگاه و اهمیت بازنمایی رسانه‌ای در شبکه اجتماعی اینستاگرام

اینستاگرام از دو واژه Instant در معنای «لحظه» که برای دوربین‌های قدیمی استفاده می‌شد و Gram که از تلگراف و عکس‌های فوری که مردم می‌گرفتند تشکیل شده است که در اصل تنها برای استفاده از طریق تلفن همراه پدید آمد و پس از آن با وب سازگار شد. این شبکه اجتماعی به‌وسیله کوین سیستروم^۱ و مایک کرایگر^۲ ایجاد و در اکتبر ۲۰۱۰ راه‌اندازی شد که دفتر مرکزی آن در سانفرانسیسکو است و از نظر واکنش سریع‌ترین وبگاه شبکه اجتماعی در سطح جهان از نظر رشد محسوب می‌شود. به نظر می‌رسد یکی از دلایل رشد سریع کاربران اینستاگرام آن است که علاوه بر امکان اشتراک‌گذاری عکس، عکس نوشته و فیلم، امکان ویرایش محتوای دیداری با فیلترهای ارائه‌شده، افزودن شرح به تصویر یا فیلم و گذاشتن هشتک در زیر آن با علامت # و نام کاربری افراد با علامت @ را نیز در اختیار آنان قرار داده است تا امکان برقراری محتوای دارای هشتک مشابه بین کاربران از طریق علامت # و امکان برقراری پیوند واقعی بین حساب‌های کاربر از طریق @ فراهم شود (bigdeloo, Motaghi, 2022: 3912-3913).

تحت چنین شرایطی تعداد کاربران اینستاگرام در سطح دنیا در مدت نسبتاً محدودی رشد فزاینده‌ای به خود گرفته و افراد و نهادهای مختلفی به‌واسطه نشر خبر و تحلیل، تلاش برای دیده شدن، کسب فالور، فعالیت اقتصادی آنلاین و مجازی، سرگرمی و نظایر آن در فضای اینستاگرام مشغول فعالیت هستند که تغییرهای کمی و قابل توجه آن را می‌توان در نمودار شماره ۱ مشاهده کرد.

1. Kevin Systrom
2. Mike Krieger

نمودار شماره ۱: تعداد کاربران اینستاگرام در سطح دنیا بنا بر تخمین موسسه معتبر اوبرلو
منبع: (Oberlo, 2023)

در اینجا تعداد مخاطبان بسیار بالای اینستاگرام خود گویای آن است که بازنمایی رسانه‌ای مسائل مختلف زیستی و اجتماعی انسان در اینستاگرام تا چه حد می‌تواند ذهنیت‌سازی بالایی برای مخاطبان خود ایجاد کند. در واقع اینستاگرام به تجربه زیسته زندگی روزمره، بُعدی بصری بخشیده است و برخی این تحول را نوعی انقلاب در تولید فرهنگی و یک فرهنگ دیداری جدید می‌دانند که به همه افراد این امکان را داده تا به یک تولیدکننده و مصرف‌کننده رسانه تبدیل شوند. مثلاً میرزویف^۱ معتقد است که در عصر حاضر، تجربه انسان بیش از گذشته بصری و دیداری شده و افراد امروزه در فرهنگ دیداری زندگی می‌کنند. از نظر وی تحولات ناشی از اینترنت، بخشی از توسعه فرهنگ دیداری هستند (Hamraz, 2020: 10).

از طرف دیگر در تکمیل رویکرد میرزویف، باید به این مسئله نیز اذعان کرد که در چارچوب رسانه‌های دیداری، نقش تلویزیون در حال کم شدن است و انسان‌ها از

1. Mirzoeff

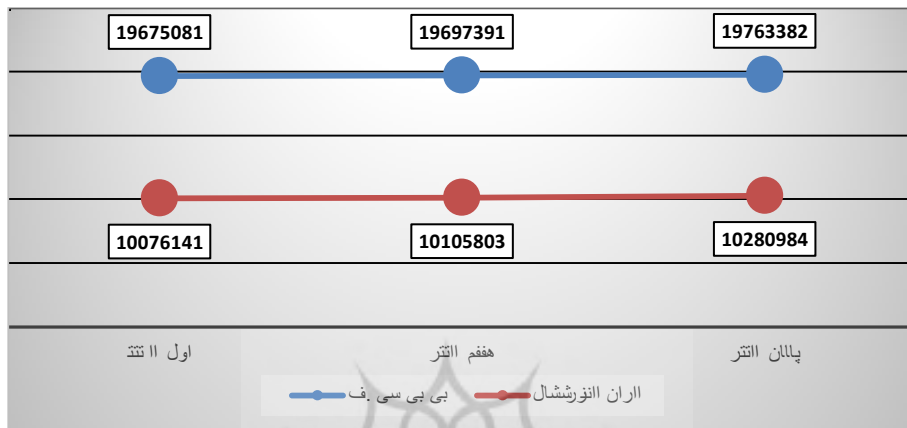
رسانه‌های برخط دیداری بیشتر استقبال می‌کنند؛ مثلاً در همین زمینه مطالعات مرکز تحقیقات پیو^۱ نشان داده فاصله میزان مصرف تلویزیون مخاطبان برای رفع نیاز خبری در مقابل رسانه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر در حال کاهش است و شاهد کوچ مخاطب خبر تلویزیونی به سمت رسانه‌های برخط هستیم؛ مثلاً در سال ۲۰۲۱ حدود ۶۰ درصد از بزرگ‌سالان آمریکا، نیاز خبری خود را از طریق ابزارهای دیجیتال و برخط برطرف کردند (Saadati et al, 2022: 150) و بی‌شک با حجم بالای کاربران اینستاگرام، بخش زیادی از آن‌ها از آن استفاده کرده‌اند.

با این رویکرد، بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال بخش مهمی از فعالیت رسانه‌ای خود را در صفحات اینستاگرامی خود دنبال می‌کنند، زیرا تا پایان ماه اکتبر سال ۲۰۲۳ که مورد نظر این پژوهش است، بی‌بی‌سی فارسی بیش از نوزده میلیون و هفت صد و پنجاه هزار دنبال‌کننده (فالور) داشته و ایران اینترنشنال نیز بیش از ده میلیون و دویست و هشتاد هزار دنبال‌کننده را داشته است که البته عموماً مخاطبان فارسی‌زبان (و به‌ویژه ایرانیان) هستند و در نمودار شماره ۲ در سه مرحله قبل شروع مخاصمه غزه (اول اکتبر)، روز آغاز آن (۷ اکتبر) و آخر اکتبر ۲۰۲۳ قابل رؤیت است.

به این ترتیب صفحات اینستاگرامی این دو شبکه تلویزیونی، حجم مهمی از هدایت فکری/رسانه‌ای مخاطبان خود را عهده‌دار است و لذا بررسی رویکرد این صفحات در خصوص سوژه‌های مهم سیاسی/ بین‌المللی بسیار مهم می‌تواند باشد. با چنین رویکردی ما در ادامه به بررسی چگونگی بازنمای مخاصمه غزه در ماه اکتبر ۲۰۲۳ در صفحات این دو رسانه می‌پردازیم؛ با این توضیح که معمولاً در صفحات اینستاگرام رسانه‌های خبری و از جمله در صفحه بی‌بی‌سی فارسی و در صفحه ایران اینترنشنال، «پیام اصلی» در تصویر جلد نگاشته می‌شود و البته گاهی کپشن (همان توضیحات مکمل زیر تصویر) در تکمیل تصویر جلد بیان می‌شود. علت اصلی این مسئله آن است

1. Pew Research Center

که مطالعات متعددی نشان می‌دهد که در پست‌های اینستاگرامی، عکس‌های پست شده اهمیتی به مراتب بیشتر از کپشن‌ها دارند (Mollaabbasi, Jafari, 2022: 61).

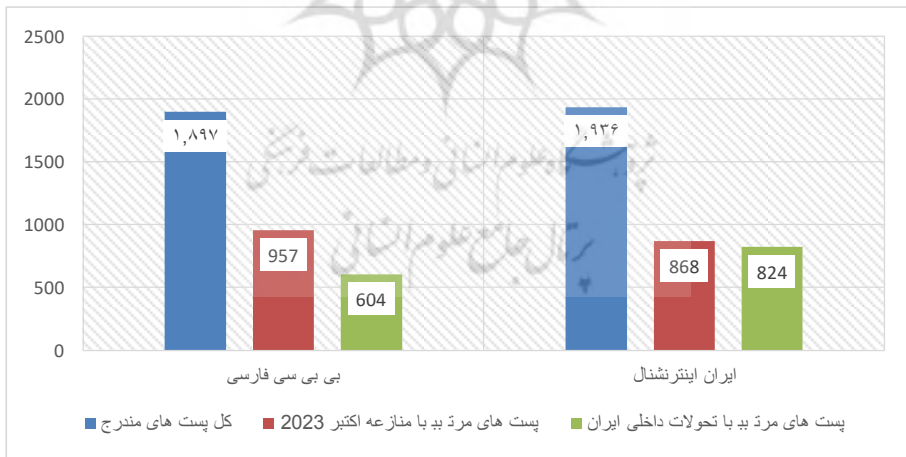
نمودار شماره ۲: تعداد دنبال کنندگان صفحات در اکتبر ۲۰۲۳

۳. تحلیل کمی و کیفی پست‌های اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال در مخاصمه غزه

برای اینکه بتوانیم بازنمایی منسجم و مناسبی از رویکرد صفحات اینستاگرامی بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال از شروع مخاصمه تا پایان اکتبر ۲۰۲۳ ارائه کنیم، ضرورت دارد که در دو بعد کمی و کیفی این بازنمایی را مورد توجه قرار دهیم و ابتدا از بعد کمی این مسئله آغاز می‌کنیم، زیرا ابتدا باید بر مبنای تعداد پست‌های منتشره در خصوص مخاصمه غزه، میزان اهمیت دادن اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال به این سوژه خبری بر ما روشن شود.

۳-۱. بازنمایی و تحلیل کمی پست‌های صفحات بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال معمولاً گفته می‌شود اساس تحلیل محتوای کمی، بر کمی‌کردن کیفیت‌ها و متن موردبررسی استوار است. در واقع در این روش، تجزیه تحلیل فرآورده‌های ارتباطی بر پایه آمار و ارقام، فراوانی و درصدها انجام می‌شود. طبعاً برای کمی‌کردن، مزیت‌هایی وجود دارد، از جمله اینکه توصیف‌هایی که با عدد بیان می‌شوند، نظیر ۴۵ درصد یا ۲۷ بار از ۳۰ بار ممکن، از توصیف‌هایی نظیر کمتر از نصف یا تقریباً، همیشه داده‌های دقیق‌تری ارائه می‌دهند. ضمن اینکه این روش‌ها مجموعه پرتوانی از ابزار را نه تنها برای دقت بخشیدن و تلخیص دقیق یافته‌ها، بلکه برای اصلاح کیفیت تفسیر و استنتاج فراهم می‌سازند (Ghaedi, Golshani, 2016: 68).

بر همین اساس تحلیل کمی محتوای اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال در خصوص پست‌های مرتبط با مخاصمه غزه در اکتبر ۲۰۲۳ و دیگر پست‌ها، مطابق با نمودار شماره ۳ قابل تأمل است.

نمودار شماره ۳: نسبت پست‌های مرتبط با مخاصمه و تحولات داخلی ایران به کل پست‌های هفتم تا پایان اکتبر ۲۰۲۳ (بر اساس یافته‌های محقق)

بررسی این نمودار نشان می‌دهد که از هفتم اکتبر ۲۰۲۳ تا پایان این ماه، هرروز به صورت تقریبی ۸۰ پست از جانب بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال منتشر شده که آماری متداول و طبیعی برای یک صفحه اینستاگرامی خبری/تحلیلی (خصوصاً در سطح فراملی) می‌تواند باشد؛ اما با این حال، نسبت تقریباً برابر پست‌های مرتبط با غزه در صفحه ایران اینترنشنال با پست‌های منتشرشده در خصوص تحولات داخلی ایران، گویای آن است که این رسانه در کنار بازنمایی اهمیت عملیات طوفان الاقصی و تحولات پس‌از آن، همچنان خط سیر جریان‌سازی از تحولات داخلی را مهم دانسته و حتی گاهی سعی کرده برخی پست‌های مرتبط با غزه را نیز در ادامه خط تحولات داخلی و مشی سیاسی نظام جمهوری اسلامی به مخاطب خود تلقین کند؛ اما در مقابل بی‌بی‌سی فارسی با انتشار بیش از ۳۵۰ پست بیشتر از انعکاس تحولات داخلی ایران، تحولات غزه را یک سوژه خبری پراهمیت‌تر دانسته و به آن پرداخته است.

۳-۲. بازنمایی و تحلیل کیفی ابعاد حقوقی پست‌های صفحات بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال

ابعاد حقوقی مخاصمه غزه از جهات مختلف می‌تواند مورد بحث قرار بگیرد. مثلاً ماهیت تهاجم طرفین مخاصمه، جایگاه نهادهای حقوقی بین‌المللی در رسیدگی به مخاصمه، سرنوشت آوارگان جنگی، مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها در این خصوص و موارد مشابه می‌تواند مورد توجه قرار بگیرد. بر همین اساس بازنمایی ابعاد حقوقی مخاصمه غزه با شگردها و رویکردهای مختلفی از جانب صفحات بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال به تصویر کشیده شد که در زیر به برخی از مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود.

۳-۲-۱. بازنمایی خشونت فزاینده حماس برخلاف موازین حقوقی مخاصمه

یکی از راهبردهایی که در بازنمایی مسئله جنگ در اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال مشاهده شد، تأکید بر کاربرد خشونت فزاینده از جانب حماس به‌ویژه در

آغاز مخاصمه بود. این سیر خبری/تحلیلی از ۷ اکتبر آغاز و تقریباً تا انتهای ماه اکتبر استمرار یافت.

تصویر شماره یک: نمونه پست‌های ایران اینترنشنال و بی‌بی‌سی فارسی

در بازنمایی خشونت فزاینده حماس

همچنان که در تصاویر مشهود است، واژگان، مفاهیم و جملات انتخاب شده در پست‌های بالا، بازنمایی خشونت فزاینده حماس را به تصویر می‌کشد و با تأکید بر مفاهیمی مثل «آموزش خشونت»، «سربریدن کودکان»، «رفتار داعشی» و نظایر این‌ها، بازنمایی چهره حماس در پست‌های مذکور به شدت ضد انسانی و ضد موازین حقوق بشر بوده است.

به این ترتیب به نظر می‌رسد ایران اینترنشنال و بی‌بی‌سی فارسی در صفحات اینستاگرامی خود درصدد بوده‌اند که بازنمایی رسانه‌ای خود را به گونه‌ای رقم بزنند که

حماس را خطر فزاینده‌ای برای اسرائیل به تصویر بکشند و لذا «ضرورت نظامی»^۱ در قوانین مرتبط با حقوق بین‌الملل برای ورود اسرائیل به مخاصمه مشروعیت پیدا کند. اصطلاح ضرورت نظامی برای اولین بار در سال ۱۸۶۳ در ایالات متحده و در دستور کلی شماره ۱۰۰، با عنوان کد لیبر^۲ مطرح شد و درصدد توسعه و اعمال اصول کانتی در خصوص مخاصمات مسلحانه بود. در ماده ۱۴ این دستور، این‌گونه تعریف شده است که «شامل اقداماتی می‌شود که برای تضمین اهداف جنگ، حتمی و ضروری بوده و به موجب حقوق مدرن، قانونی و مشروع هستند» (Noori, Zamani, Raei, 2019: 718).

اما با این حال به نظر می‌رسد برخی ملاحظات اساسی در این خصوص وجود دارد. به طوری که نخست، اصل ضرورت نظامی معمولاً ناظر بر «بعد از شروع مخاصمه» است؛ در حالی که این رسانه‌ها در بازنمایی خود به گونه‌ای وانمود کرده‌اند که «مشروعیت ورود اسرائیل به مخاصمه» را بازنمایی و توجیه کنند. ضمن اینکه اصل ضرورت نظامی ماهیتی دوجهبی دارد؛ به این معنا که طرفین مخاصمه باید آنچه را که از لحاظ نظامی ضرورت دارد انجام دهند و از آنچه غیر ضروری است اجتناب کنند. باین حال ماده ۳۵ پروتکل اول الحاقی به کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو ۱۹۴۹ (مصوب ۱۹۷۷) بیان می‌دارد حق طرف‌های مخاصمه در انتخاب شیوه‌ها و ابزار جنگی نامحدود نیست. همچنین در مفاد بندهای ۲ و ۳ خود، لزوم توجه و رعایت ضرورت در به‌کارگیری اقسام سلاح‌ها، مواد و شیوه‌های جنگی را نسبت به آثار آن‌ها بر انسان‌ها و محیط‌زیست مورد اشاره قرار داده است (Noori, Zamani, 2018: 14) که با توجه به بهره‌گیری اسرائیل از بمب‌های فسفری و حمله مستمر به مناطق غیرنظامی به نظر نمی‌رسد بتوان با استناد به این اصل، نظامی‌گری دامنه‌دار و گسترده اسرائیل را توجیه کرد.

ضمن اینکه حملات فزاینده اسرائیل بعد از عملیات طوفان الاقصی با برخی موازین حقوق بشر دوستانه نیز همسو نیست که از جمله آن‌ها «اصل تناسب» است. ایده اصل

1. Military Necessity
2. Lieber Code

تناسب به زبان ساده آن است که برابر قانون، باید تناسبی میان نیازهای نظامی و حمایت از جان غیرنظامیان وجود داشته باشد. تناسب، مستلزم آن است که مزیت نظامی که به‌طور معقول از یک عملیات مورد انتظار است، بیشتر و غالب بر آسیب‌هایی باشد که به‌طور معقول انتظار می‌رود به غیرنظامیان وارد شود. این اصل به‌عنوان بخشی از حقوق بین‌الملل عرفی محسوب می‌شود و همه دولت‌ها ملزم به رعایت آن هستند. این اصل مقرر می‌دارد «حمله‌ای که انتظار می‌رود موجب آسیب غیرعمدی به جان غیرنظامیان، جراحت دیدن آن‌ها، آسیب دیدن اهداف و اشیای غیرنظامی و یا ترکیبی از این‌ها بشود که در مقایسه با مزیت نظامی قطعی که مورد انتظار است، گراف باشد، ممنوع است.» برای مؤثرتر بودن اصل تناسب، ماده ۵۷ از پروتکل اول الحاقی، با نگاه به اصل تناسب و تفکیک، متخصصین را ملزم به رعایت تمام موارد احتیاطی ممکن و مراقبت دائمی می‌کند (SharifiTarazkoochi, Zamani, Yaghoubi, 2023: 22-23). این در حالی است که خشونت‌های مستمر اسرائیل در غزه با ضرورت توجه به این اصل همخوانی ندارد.

ضمن اینکه برخی اصول دیگر حقوق بشردوستانه نظیر اصول «تفکیک»^۱ و «احتیاط در حمله»^۲ نیز به قوت این استدلال کمک می‌کنند. بر همین اساس اصل تفکیک در حقوق بشردوستانه، به معنای تمایز گذاشتن بین نظامیان و شهروندان و نیز اهداف نظامی و غیرنظامی است (Schmitt, 2008: 46). ضمن اینکه اصل احتیاط در حمله ناظر بر آن است که در انجام عملیات زمینی، دریایی و هوایی لازم است که طرفین درگیری، همه موارد احتیاطی معقول برای احتراز و جلوگیری از دست رفتن جان غیرنظامیان و آسیب رسیدن به اهداف غیرنظامی را انجام دهند (SharifiTarazkoochi, Zamani, Yaghoubi, 2023: 25). حملات صورت گرفته به غزه که دارای جمعیت شهری گسترده است و نیز حضور نظامیان اسرائیل در بیمارستان‌های غزه با ادعای از بین بردن تونل‌های زیرزمینی حماس، گویای نقض تفکیک و احتیاط در حمله می‌تواند قلمداد شود.

1. Distinction
2. Precautions in Attack

۲-۲-۳. بازنمایی تأکید بر حق دفاع مشروع اسرائیل با پررنگ کردن حماس

به‌عنوان گروه تروریستی

از جمله وجوه دیگر بازنمایی اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال در خصوص مخاصمه غزه، تأکید بر مسئله حق دفاع مشروع اسرائیل با بازنمایی مؤکد تروریستی بودن حماس بوده است. در این خصوص در پست‌های اینستاگرامی بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال، برجسته‌سازی خبری/تحلیلی مفاهیمی مثل تروریست بودن حماس، حق دفاع مشروع اسرائیل، مشروع بودن حملات اسرائیل به غزه طبق قوانین بین‌المللی و نیز حمایت سایر کشورها از این مسئله دیده می‌شد که به‌ویژه در ابتدای مخاصمه غزه بسیار پررنگ بود که در زیر چند نمونه از این پست‌ها توجه می‌شود.

تصویر شماره دو: نمونه پست‌های ایران اینترنشنال و بی‌بی‌سی فارسی در بازنمایی

تروریستی بودن حماس و حق دفاع مشروع اسرائیل

اما باین حال دو نکته حقوقی مهم در خصوص این مسئله وجود دارد. نکته اول آن است که اسرائیل بعد از عملیات طوفان الاقصی دایره حملات وسیع و گسترده خود را در حجم وسیع ادامه داده و حتی از کشتار کودکان و زنان نیز ابایی نداشته است. همچنان که در پست‌های بالا مشخص است، استدلالی که آن‌ها در این خصوص داشته‌اند، این بوده که حماس یک گروه تروریستی است و با استناد به مسئله «دفاع مشروع» در مقابله با تروریسم، باید تا نابودی کامل حماس، عملیات نظامی را ادامه داد. در اینجا اگر بخواهیم از مبانی حقوق بین‌الملل کمک بگیریم، در نگاه اول به نظر می‌رسد شاید اسرائیل بتواند از ماده ۵۱ منشور ملل متحد بهره بگیرد که برای بهره‌گیری از زور استثنایی قائل شده و مقرر می‌دارد که «در صورت حمله مسلحانه علیه یک عضو ملل متحد تا زمانی که شورای امنیت اقدامات لازم برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی را به عمل آورد، هیچ‌یک از مقررات این منشور به‌حق ذاتی دفاع مشروع فردی یا جمعی در صورت وقوع حمله مسلحانه به یک عضو ملل متحد، لطمه‌ای وارد نمی‌کند. لازم است اعضا اقدامات انجام شده را به شورا گزارش دهند...» (Ademola Abass, 2014: 350). غیرازاین در چارچوب حقوق بین‌الملل و قطعنامه‌های شورای امنیت (از جمله قطعنامه ۱۳۶۸ و ۱۳۷۳ مصوب سال ۲۰۰۱) به‌وضوح حق دولت‌ها برای استفاده از زور برای دفاع از خود در برابر حملات تروریستی به رسمیت شناخته شده است (Murphy, 2005: 62)؛ اما مطابق با برخی مواضع نهادهای بین‌المللی، مسئله دفاع مشروع اسرائیل محل بحث می‌تواند قرار بگیرد. مثلاً طبق قطعنامه ۲۷۲۰ شورای امنیت سازمان ملل که توسط کشور امارات پیشنهاد و در ۲۲ دسامبر سال ۲۰۲۳ تصویب شد، شورای امنیت، حملات اسرائیل را فراتر از دفاع مشروع قلمداد کرده و نقش حماس در حمله به اماکن غیرنظامی (نظیر بیمارستان‌ها، مدارس و عبادتگاه‌ها) را به رسمیت نشناخته است (Vina & Tobin, 2024: 1).

از طرف دیگر با توجه به حجم گسترده تهاجم اسرائیل به غزه در مراحل بعد از طوفان الاقصی به نظر می‌رسد حتی ماده ۵۱ منشور نیز قابلیت تفسیر موسع را به‌گونه‌ای

که شامل دفاع مشروع پیشگیرانه از جانب اسرائیل شود ندارد، خصوصاً اینکه در استراتژی جامع سازمان ملل برای مقابله با تروریسم و قطعنامه اجلاس سال ۲۰۰۵ سران سازمان ملل که اولین بار پس از حادثه ۱۱ سپتامبر و برای مقابله با تهدیدات ناشی از تروریسم و سلاح کشتار جمعی برگزار شد، هیچ اشاره‌ای به حق دفاع مشروع و یا ارتباط آن با تروریسم نشده است.

این رویه در گزارش سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵ دبیر کل سازمان ملل در خصوص مبارزه با تروریسم نیز ادامه یافته است. گزارش اول پس از بحث مبسوط طی بندهای ۱۸۸ تا ۱۹۱ در مورد تفاسیر مضیق و موسع از ماده ۵۱ منشور و تأثیر تحولات جدید ناشی از تهدید تروریسم بر تفسیر از اصل دفاع مشروع، نهایتاً در بند ۱۹۲ تصریح می‌کند «ما از بازنویسی و بازتفسیر ماده ۵۱ منشور حمایت نمی‌کنیم». افزون بر این و بر اساس مطالعات صورت گرفته (مثل مطالعه نیکو کریچ)، رویه دولت‌ها در جنگ مالویناس / فالکلند، جنگ ایران و عراق، جنگ بالکان، جنگ دوم خلیج فارس و جنگ اریتره و اتیوپی تا اندازه زیادی نشان می‌دهد دولت‌های یادشده پذیرفته‌اند که شورای امنیت برای ترک خصومت، حق آن‌ها بر دفاع مشروع را محدود کند (Jalali, Zabib, 2018: 75-76).

نکته بعدی آن است که کشوری که به حق دفاع مشروع مبادرت می‌ورزد، باید متناسب با حمله مسلحانه صورت گرفته مقابله به مثل کند. برای مثال دیوان بین‌المللی دادگستری در پاسخ به کمک‌های نظامی آمریکا به ستیزه‌جویان کنترا نیکاراگوئه در سال ۱۹۸۹، رأی طولانی (شامل ۲۹۱ پاراگراف) را صادر و در قسمت C پاراگراف ۱۵ رأی خود هرچند معتقد بود که آمریکا در استفاده غیرقانونی از زور دست داشته است (ICJ, 1986)؛ اما کلیت رأی دیوان ناظر بر آن بود که هر چقدر هم در ارزیابی میزان کمک به گروه‌های ستیزه‌جوی عدم اطمینان وجود داشته باشد، واضح است که اقدام‌های آمریکا نمی‌تواند متناسب با آن در نظر گرفته شود (SharifiTarazkoochi, 2012: 12). بدیهی است که حملات گسترده اسرائیل به غزه نمی‌تواند متناسب

با حجم عملیات نظامی گروه‌های مقابل در نظر گرفته شود. ضمن اینکه برخی نیز این‌گونه استدلال کرده‌اند که جنگ اسرائیل در غزه با استناد به مسئله دفاع مشروع فاقد توجیه حقوقی لازم است، زیرا هدف قرار دادن عمدی غیرنظامیان یا گروگان گرفتن غیرنظامیان در چارچوب دفاع مشروع نمی‌گنجد و تعهدات اسرائیل در چارچوب حقوق بشردوستانه بین‌المللی، آن‌ها را ملزم به حمایت از مبانی حقوق بشری می‌کند. در واقع باید پذیرفت که حقوق بین‌الملل قانونی است که باید به‌صورت جهانی رعایت شود و نمی‌توان تا جایی که همسو با منافع سیاسی است، نسبت به رعایت آن اهتمام داشت (Wilde, 2023).

۳-۲-۳. بازنمایی مسئله مداخله سرزمینی در مخاصمه غزه از جانب ایران و محور مقاومت

از دیگر رویکردهایی که بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال در بازنمایی مخاصمه غزه در اکتبر ۲۰۲۳ دنبال کردند، تلاش برای بازنمایی مداخله محور مقاومت و به‌ویژه ایران در معادلات غزه (حتی از قبل شروع جنگ) بود تا از این طریق کشورها و نیروهای عضو محور مقاومت را عنصر مداخله‌گر در حاکمیت سایر کشورها جلوه‌گر سازند. در ادامه برخی پست‌های مرتبط با این مداخله به تصویر کشیده می‌شود.

درباره مداخله ایران و محور مقاومت در مخاصمه غزه در اکتبر ۲۰۲۳، نکته مهم نحوه مواجهه جمهوری اسلامی ایران با مسئله فلسطین مطابق با «اصل حق تعیین سرنوشت» در حقوق بین‌الملل است که بنا بر نظر سازمان ملل متحد (به‌عنوان مرجع تفسیر هنجارهای منشور) الزام‌آور است؛ اصلی که بیان می‌دارد در احترام به اصل حقوق برابر و برابری منصفانه فرصت‌ها، ملت‌ها حق دارند حاکمیت و وضعیت سیاسی/بین‌المللی خود را بدون هرگونه اجبار یا مداخله خارجی برگزینند (Kosha,

تصویر شماره سه: نمونه پست‌های ایران اینترنشنال و بی‌بی‌سی فارسی در بازنمایی

مساله مداخله سرزمینی محور مقاومت

در اینجا دیدگاه رسمی اعلامی جمهوری اسلامی به‌عنوان مهم‌ترین بازیگر محور مقاومت، نه‌تنها مداخله در حاکمیت و تمامیت ارضی فلسطین نبوده است، بلکه در چارچوب همین اصل حق تعیین سرنوشت، بر برگزاری رفراندوم توسط خود مردم فلسطین تأکید شده است؛ به‌طوری‌که طرح پیشنهادی رهبری معظم انقلاب اسلامی (به‌عنوان عالی‌ترین مقام سیاسی ایران) از تقریباً دو دهه پیش، پلکانی و چهار مرحله‌ای در قالب «بازگشت آوارگان فلسطینی به سرزمین اجدادی»، «برگزاری انتخابات با مشارکت مردم اصلی فلسطین (اعم از مسلمان، مسیحی و یهودی)»، «تشکیل نظام سیاسی منتخب اکثریت بر اساس رفراندوم» و درنهایت «تصمیم‌گیری از سوی نظام سیاسی منتخب اکثریت برای سایر ساکنین در فلسطین اشغالی که مردم اصلی آن محسوب نمی‌شوند» بوده است (Ayatollah Khamenei's works database, 2016).

غیراز این از چند سال قبل از مخاصمه اخیر غزه، رهبر انقلاب اسلامی در تاریخ ۱۶ بهمن ۱۳۹۸ و در زمانه پیشبرد «طرح معامله قرن» توسط ترامپ، علاج اصلی مسئله فلسطین را «نظرخواهی از مردم فلسطینی الاصل» دانستند و این مهم توسط مجید تخت‌روانچی به‌عنوان سفیر وقت ایران در سازمان ملل متحد به تاریخ اول نوامبر ۲۰۱۹ به دبیر کل سازمان ملل متحد ابلاغ و درخواست شده است که پیوست آن نیز به‌عنوان سندی در اختیار اعضای شورای امنیت قرار بگیرد (Ayatollah Khamenei's works database, 2019). نظیر این سخنان در تاریخ ۸ آذر سال ۱۴۰۲ و تقریباً بعد از دو ماه از مخاصمه اخیر در غزه نیز توسط رهبر معظم انقلاب تکرار شد که ایشان مجدداً بر همه‌پرسی تأکید کردند و درعین حال بیان کردند که «نظر ما قائل به دریا ریختن کسی نیست» (Ayatollah Khamenei's works database, 2023).

با این حال مقام‌های اسرائیل، ایران را متهم به این کرده‌اند که این کشور در عملیات طوفان الاقصی نقش داشته است؛ مثلاً «گیلاد اردان» نماینده اسرائیل در سازمان ملل متحد، در نشست اضطراری ۳۰ اکتبر ۲۰۲۳ شورای امنیت سازمان ملل، ایران را متهم به مداخله در مخاصمه غزه کرده و حتی حماس را جزئی از ارتش ایران قلمداد کرد. هرچند که «امیر سعید ایروانی»، سفیر و نماینده دائم ایران در سازمان ملل، این اظهارات را برای مقاصد نفرت‌انگیزی علیه ایران و نیز ایران‌هراسی قلمداد کرد. این در حالی است که غیر از مقام‌های سیاسی کشورمان که از همان روزهای اول عملیات طوفان الاقصی، به‌صورت صریح دخالت ایران در آن را رد کردند، مقام‌های کاخ سفید از جمله جو بایدن (رئیس‌جمهور آمریکا) و آنتونی بلینکن (وزیر امور خارجه آمریکا) نیز اذعان کردند که سندی مبنی بر دخالت ایران در حمله به اسرائیل در اختیار ندارند (NBC NEWS, 2023). در مجموع اگرچه ایران در سال‌های اخیر، هیچ‌گاه حمایت خود از نیروهای مقاومت در مبارزه با اسرائیل را انکار نکرده است، اما دخالت مستقیم در عملیات طوفان الاقصی و شروع مخاصمه غزه را به‌صراحت نفی کرده است.

در خصوص اقدامات نظامی و سیاسی گروه‌هایی نظیر گروه‌های مقاومت در عراق و یا حوثی‌ها در یمن علیه اسرائیل و اینکه برخی رسانه‌های غربی و صفحات اینستاگرامی (که نمونه تصاویر آن در بالا آورده شد) سعی بر انتساب آن به ایران (در قالب گروه‌های نیابتی ایران) داشته‌اند نیز باید گفت که بر مبنای موازین حقوق بین‌الملل و البته آنچه به دیوان دادگستری بین‌المللی ارجاع داده می‌شود، مبنای «کنترل مؤثر» برای گروه‌های نیابتی می‌تواند به‌عنوان یک اصل مورد توجه قرار بگیرد. نمونه بارز چنین مسئله‌ای، دادخواست دولت نیکاراگوئه در دهه ۱۹۸۰ میلادی به دیوان بین‌المللی دادگستری بود که بر بنای آن گفته شده بود ایالات متحده یک گروه مسلح مزدور تحت عنوان «کنترها» را در نیکاراگوئه علیه دولت انقلابی نیکاراگوئه (ساندنیست‌ها) تأسیس و به‌صورت گسترده از لحاظ مالی تأمین کرده، آموزش داده، مسلح کرده و در عملیات جنگی سازمان‌دهی و هدایت کرده است و لذا مسئولیت اعمال ارتكابی این نیروهای مزدور متوجه آمریکاست (Molaei Fard, Ashrafi, Zaheri, 2021: 308-309)؛ اما دیوان در پاراگراف ۱۰۹ رأی خود با بررسی این پرونده به این نتیجه رسید که اگرچه آمریکا از نیروهای کنتر حمایت زیادی داشته است، اما مدرک روشنی برای کنترل مؤثر و تأثیرگذار آمریکا وجود ندارد. (ICJ, 1986) بر همین اساس مسئولیت حقوقی ایالات متحده تنها زمانی قابل طرح است که بر مبنای اصل کنترل مؤثر، ثابت شود این کشور کنترل مؤثری بر عملیات منجر به نقض حقوق بشر و حقوق بشردوستانه داشته که این مسئله ثابت نشده است (Molaei Fard, Ashrafi, Zaheri, 2021: 308-309). بدیهی است که بر همین اساس در خصوص عملکرد گروه‌هایی مثل حوثی‌ها و گروه‌های مقاومت در عراق هم نمی‌توان به سهولت اصل کنترل مؤثر را به ایران منتسب کرد.

۲-۳. بازنمایی فقدان یا کاهش مشروعیت حقوقی حماس در بین مردم غزه و فلسطین یکی دیگر از مضامینی که در صفحات اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال در ماه اکتبر ۲۰۲۳ به چشم می‌خورد، تلاش برای بازنمایی فقدان مشروعیت مردمی و

حقوقی حماس در نمایندگی از مردم غزه و فلسطین بود. در پست‌های اینستاگرامی بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال، برای پیشبرد این مسئله بر مضامین مختلفی تأکید شد. گاه در این زمینه و در برخی پست‌ها، اشاره مستقیم به این مسئله شده بود و گاه با مسائل دیگری نظیر سپر انسانی ساختن حماس از مردم غزه، تلاش کردند تا نوعی مشروعیت‌زدایی حقوقی/سیاسی از حماس در ذهن مخاطبان خود را متجلی سازد که در زیر چند نمونه از پست‌های مرتبط با این مسئله دیده می‌شود.

تصویر شماره چهار: نمونه پست‌های ایران اینترنشنال و بی‌بی‌سی فارسی در بازنمایی مساله فقدان مشروعیت حقوقی حماس

اما با این حال در خصوص ماهیت حقوقی حماس و اینکه آیا می‌تواند نماینده یا حداقل یکی از نمایندگان فلسطینیان باشد، بحث‌های مختلفی مطرح شده است؛ به طوری که

برخی کشورها و سازمان‌ها، حماس را به‌عنوان یک گروه تروریستی شناسایی کرده‌اند. به‌عنوان مثال آمریکا، بریتانیا، کانادا و ژاپن حماس را به‌عنوان یک سازمان تروریستی شناسایی کرده‌اند؛ درحالی‌که سازمان ملل متحد، روسیه، ترکیه و یا سوئیس حماس را سازمانی تروریستی نمی‌دانند. معمولاً یکی از دلایلی که برخی کشورها یا سازمان‌ها، حماس را به‌عنوان یک گروه تروریستی در نظر می‌گیرند آن است که معتقدند حماس شیوه حمله و اعمال خشونت‌آمیز را علیه نظامیان و افراد عادی در اسرائیل استمرار بخشیده و بر آن پافشاری کرده و تاکنون هیچ نشانه‌ای برای خروج حماس از این تاکتیک در آینده نزدیک دیده نشده است (Atuonwu, et al, 2021: 15-20).

اما برخی با بررسی «پیشینه تاریخی / حقوقی شکل‌گیری حماس» به‌گونه‌ای دیگر به آن‌ها می‌نگرند. بر این اساس «سازمان آزادی‌بخش فلسطین» (ساف) در سال ۱۹۶۴ تأسیس شد و وظیفه آن حمایت از منافع ملت فلسطین در جامعه بین‌الملل بود تا موضوع فلسطین را بر اساس حق تعیین سرنوشت در سازمان‌های بین‌المللی دنبال کند و درنهایت این سازمان به‌عنوان عضو ناظر سازمان ملل درآمد. بعدازاین مهم، ساف تلاش‌های زیادی برای احراز حق تعیین سرنوشت فلسطینیان در مجامع بین‌المللی انجام داد که در قطعنامه ES-7/2 مجمع عمومی سازمان ملل شناسایی شد؛ اما بعد سازش این سازمان با اسرائیل (از بعد از پیمان اسلو)، حماس از این سازمان فاصله گرفت و درنهایت در سال ۲۰۰۶ پس از انتخابات شورای قانون‌گذاری فلسطین، کنترل کامل نوار غزه را در دست گرفت و مشروعیتی حقوقی / سیاسی در غزه پیدا کرد.

از طرف دیگر بنا بر تصریح ماده یک پروتکل یکم الحاقی ۱۹۷۷، درگیری مسلحانه بین مردمانی که با سلطه استعماری و اشغال بیگانگان و یا رژیم‌های نژادپرست می‌جنگند، مخاصمه مسلحانه بین‌المللی محسوب می‌شود (IHL Databases, a, 2024) و لذا کنوانسیون‌های ژنو و سایر اسناد بین‌المللی مقرر بر مبارزان و جریان درگیری حاکم خواهد بود؛ موضوعی که با تدقیق در شرایط لازم برای محرز دانستن وجود یک درگیری مسلحانه مانند توسل طرفین به نیروهای مسلح نظامی، استمرار طولانی‌مدت

درگیری و سازمان‌دهی هر دو گروه متخاصم، به‌وضوح در جریان منازعات حماس و اسرائیل دیده می‌شود و رأی مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری در موضوع دیوان حائل و همچنین گزارش تحقیق سازمان ملل راجع به غزه، مؤید این ادعاست (Mousavi, Lohrasbi, 2021: 37-38). به این ترتیب و با این استناد، برخی معتقدند می‌توان حماس را به‌عنوان یک گروه حقوقی/سیاسی مشروع در فلسطین در نظر گرفت. در خصوص مسئله سپر انسانی قرار گرفتن مردم غزه از جانب حماس، به‌صورت مصرح در بند ۷ ماده ۵۱ پروتکل الحاقی اول ۱۹۷۷ بیان شده که «حضور یا نقل‌وانتقال سکنه یا افراد غیرنظامی نباید برای مصون ساختن نقاط یا مناطق مشخص در برابر عملیات نظامی خصوصاً در تلاش برای محافظت از اهداف نظامی در برابر حمله یا محافظت، پشتیبانی یا ممانعت از عملیات نظامی مورد استفاده قرار گیرد. طرف‌های مخاصمه نباید به‌منظور استتار اهداف نظامی در برابر حمله یا پوشش دادن به عملیات نظامی دستور جابجایی سکنه یا افراد غیرنظامی را بدهند.» از طرف دیگر طبق مطالعه‌ای که کمیته بین‌المللی صلیب سرخ درباره حقوق بشردوستانه بین‌المللی عرفی انجام داده، تحقق جنایت استفاده از سپر انسانی، نیازمند در کنار هم قرار دادن عمدی اهداف نظامی و غیرنظامیان یا اشخاص از صحنه نبرد خارج شده، با هدف خاص تلاش برای جلوگیری از هدف‌گیری اهداف نظامی است (Habibi, Ramezani, 2014: 80-81).

باوجوداین، مسئله مهمی که در این حوزه قابل تأمل است آن است که نخست اینکه حماس الزاماً غیرنظامیان و کودکان در غزه را به‌عنوان سپر انسانی خود انتخاب کرده است، به سهولت قابل اثبات نیست و حتی ممکن است بخشی از عملیات روانی در جریان مخاصمه غزه باشد. غیرازاین، حضور سپرهای انسانی غیرداوطلبانه در برابر اهداف نظامی را قطعاً نمی‌توان به معنای مشارکت مستقیم این افراد در مخاصمات دانست و در نتیجه در حمله به هدف حفاظت‌شده، رعایت اصل تناسب (که سابقاً ذکر آن رفت) ضروری است. به‌طوری‌که حتی دادگاه عالی اسرائیل در سال ۲۰۰۶ در رسیدگی به شکایت از ترورهای هدفمند در ۱۴ دسامبر ۲۰۰۶، اعلام کرد که قتل

هدفمند باید با اصل تناسب مطابقت داشته باشد و پس از هر حمله، باید تحقیقات مستقلی برای اطمینان از رعایت اصل تناسب موردنظر قرار بگیرد (IHL Databases,b,2024). با چنین استنادی، هرگونه مجوز یا جریان‌سازی از مسئله سپر انسانی برای تبیین ضرورت استمرار جریان مخاصمه (که به‌زعم مقام‌های اسرائیلی می‌بایست تا نابودی کامل حماس ادامه یابد)، با محدودیت‌های جدی مواجه بوده و دلیل کافی برای استمرار حملات از جانب اسرائیل نمی‌تواند قلمداد شود.

درمجموع اگرچه تا اینجا سعی شد برخی از مهم‌ترین جلوه‌های تحلیلی بازنمایی حقوقی مخاصمه غزه از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ (شروع مخاصمه) تا پایان این ماه در صفحات اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال موردبررسی قرار بگیرد، اما جدول و شمای کلی بازنمایی مخاصمه فوق در جداول زیر قابل ترسیم است.

جدول شماره ۱: درصد پست‌های منتشره در خصوص هر یک از مقولات قابل‌بحث در مخاصمه غزه در اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی (از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ تا پایان اکتبر ۲۰۲۳)

جهت‌گیری پست منتشره	درصد تقریبی ^۱ پست‌های مستقیم و غیرمستقیم منتشرشده از شروع مخاصمه تا پایان اکتبر ۲۰۲۳	محورهای اصلی بازنمایی در اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی
وحشت‌افزایی نسبت به اقدامات حماس و مظلوم‌نمایی اسرائیل	٪۴۲	بازنمایی خشونت و افراطی‌گرایی حماس برخلاف موازین حقوقی جنگ
ضرورت همراهی جامعه جهانی و سازمان‌های بین‌المللی با اسرائیل	٪۳۸	بازنمایی مسئله حق دفاع مشروع اسرائیل مطابق با قوانین بین‌المللی

۱. در انعکاس درصد پست‌های منتشرشده، نکته قابل توجه آن است که برخی پست‌ها ترکیبی بودند؛ یعنی مثلاً همزمان دو نوع از بازنمایی‌های فوق را شامل می‌شدند. برخی پست‌ها هم با نوعی رویکرد تفسیری، می‌توانست در یک حوزه خاص قابل تقسیم‌بندی باشد. با توجه به همین مسائل همچنانکه اشاره شده درصدهای مورد اشاره تقریبی هستند.

جهت‌گیری پست منتشره	درصد تقریبی پست‌های مستقیم و غیرمستقیم منتشرشده از شروع مخاصمه تا پایان اکتبر ۲۰۲۳	محورهای اصلی بازنمایی در اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی
نقض احترام به حاکمیت کشورها از جانب ایران و محور مقاومت و مداخله نامطلوب در منازعات بین‌المللی	٪۱۴	بازنمایی مداخله ایران و محور مقاومت در نبرد غزه
مردمی نبودن حماس و عدم مشروعیت آن‌ها در غزه	٪۴	بازنمایی فقدان یا کاهش مشروعیت حماس در غزه
تلاش برای تلقین بی‌طرفی رسانه‌ای	٪۲	محتوای خنثی به طرفیت ثالث (اظهارات بی‌طرفانه جهانی)

جدول شماره ۲: درصد پست‌های منتشره در خصوص هر یک از مقولات قابل‌بحث در مخاصمه غزه در

اینستاگرام ایران اینترنشنال (از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ تا پایان اکتبر ۲۰۲۳)

جهت‌گیری پست منتشره	درصد تقریبی پست‌های مستقیم و غیرمستقیم منتشرشده از شروع مخاصمه تا پایان اکتبر ۲۰۲۳	محورهای اصلی بازنمایی در اینستاگرام ایران اینترنشنال
نقض احترام به حاکمیت کشورها از جانب ایران و محور مقاومت و مداخله نامطلوب در منازعات بین‌المللی	٪۳۹	بازنمایی مداخله ایران و محور مقاومت در نبرد غزه
ضرورت همراهی جامعه جهانی و سازمان‌های بین‌المللی با اسرائیل	٪۳۰	بازنمایی مسئله حق دفاع مشروع اسرائیل مطابق با قوانین بین‌المللی
وحشت‌افزایی نسبت به اقدامات حماس و مظلوم‌نمایی اسرائیل	٪۲۷	بازنمایی خشونت و افراطی‌گرایی حماس برخلاف موازین حقوقی جنگ
مردمی نبودن حماس و عدم مشروعیت آن‌ها در غزه	٪۳	بازنمایی فقدان یا کاهش مشروعیت حماس در غزه
تلاش برای تلقین بی‌طرفی رسانه‌ای	٪۱	محتوای خنثی به طرفیت ثالث (اظهارات بی‌طرفانه جهانی)

فرجام سخن

در عصر تکنولوژی و ارتباطات، حاکمیت رسانه‌ها در مفهوم‌سازی و بازنمایی مسائل مختلف بسیار کلیدی و اساسی تشخیص داده می‌شود و رسانه‌ها این قابلیت را دارند که بر ذهن مخاطب خود در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و حقوقی تأثیرات شگرفی را بر جای بگذارند. بر همین اساس اصل مهمی که مورد توجه استوارت هال نیز قرار گرفته، مسئله بازنمایی رسانه‌ای است. اینکه رسانه‌ها چگونه سوژه‌های مختلف را برای مخاطبان خود بازنمایی و یا به عبارت دیگر، روایت گویی می‌کنند تا ذهن مخاطبان را بر مبنای این نحوه بازنمایی با منافع یا علایق خود همراه سازند. بر همین اساس شیوه‌های بازنمایی در هر رسانه‌ای، مبتنی بر اهداف آن رسانه و مهندسی پیام آن‌ها می‌تواند شکل متفاوتی از یک سوژه واحد خبری را انعکاس دهد. در این بین، رسانه‌های برخط و آنلاین نقش مهم‌تری را در این زمینه می‌توانند ایفا کنند و امروزه شبکه اجتماعی اینستاگرام در سطح بین‌المللی، چنین جایگاهی را به خود اختصاص داده است.

بر همین اساس این پژوهش به دنبال بررسی این مسئله بود که در ماه اکتبر ۲۰۲۳ و هم‌زمان با وقوع عملیات طوفان الاقصی، چگونه صفحات اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال با نزدیک به ۳۰ میلیون دنبال‌کننده (غیر از افرادی که دنبال‌کننده نیستند؛ ولی به این صفحات رجوع می‌کنند)، در حوزه‌های حقوقی سعی کردند عملیات طوفان الاقصی را تهاجمی نظامی و غیرمشروع بازنمایی کنند و درعین حال تهاجم دامنه‌دار اسرائیل را مشروعیت حقوقی بخشیده و جبهه مقاومت و به‌ویژه ایران را نیز دارای مسئولیت حقوقی به تصویر بکشد.

برآیند آنچه اشاره شد نشان می‌دهد که تلاش بی‌بی‌سی فارسی در ماه اکتبر ۲۰۲۳ آن بوده که از منظر حقوقی، اخبار و گزاره‌هایی را در پست‌های خود منتشر کند که با در نظر داشتن بازنمایی و مهندسی پیام رسانه‌ها، این پیام را منتقل کند که حماس آغازگر جنگ بوده و اسرائیل دارای حق دفاع مشروع در مقابل تهاجم است؛ بنابراین

تأکید بر ابعاد حقوقی دفاع مشروع که در ادبیات حقوق بین‌الملل یک اصل حقوقی معتبر شناخته می‌شود، جهت‌گیری اصلی بی‌بی‌سی فارسی را برای همراهی مخاطبان خود رقم زد؛ اما ایران اینترنت‌نشال ظاهراً هدف اصلی از بازنمایی رسانه‌ای خود را اقشار ناراضی و معترض داخل ایران در نظر گرفته و سعی کرده بقیه مخاطبان را نیز به سمت تشویق به پیوستن به معترضان در نقد و نفی سیاست‌های اصلی جمهوری اسلامی در حوزه مقاومت منطقه‌ای در نظر بگیرد. زیرا نخست از حیث کمیت پست‌ها، همچنان نارضایتی مخاطبان خود از اوضاع داخلی ایران را بازنمایی کرده و تعداد این پست‌ها را اندازه پست‌های مخاصمه غزه بازنمایی کرده است. درعین حال در آنجا که در خصوص تحولات غزه پست منتشر کرده، تلاش کرده که بیشترین پست خود را راجع به ایران و محور مقاومت در جنگ افروزی در مخاصمه غزه روایت کند.

درمجموع اگر اینستاگرام ایران اینترنت‌نشال تلاش داشته تا ذهنیت مخاطبان ایرانی را نسبت به آنچه مداخله سرزمینی ایران در غزه می‌نامد بیشتر با خود همراه کند تا مشروعیت جمهوری اسلامی ایران در صحنه داخلی و نظام بین‌الملل را برای دنبال‌کنندگان خود کمرنگ کند؛ بی‌بی‌سی فارسی بیشتر سعی کرده به‌گونه‌ای حرفه‌ای‌تر و بی‌طرفانه‌تر، مخاطب فارسی‌زبان خود را متقاعد کند که حماس نیروی افراطی است و البته در نبرد غزه، اسرائیل واجد حق دفاع مشروع است.

References

- Ademola, A. (2014). *International Law (Text, Cases, and Materials)*. London: Oxford University Press.
- Atuonwu, C, et al(2021). Hamas: A case study of international terrorism, *Port Harcourt Journal Of History & Diplomatic Studies*, 8(3),15-32.
- Bahreyni, Sh, Hosseini, M. (2018). Language and Representation of Culture in Stuart Hall's Theory, *Cognition Philosophical two Quarterly*, No. 1/79, Fall and Winter, 7-22.[In Persian]
- bbcpersian [@bbcpersian]. (2023, October). Conflict between Israel and Gaza. Instagram. <https://www.instagram.com/bbcpersian/>.

- Bigdeloo, M, Motaghi, E. (2022). Measuring the capacity of virtual networks in Iran's social and political environment (Instagram case study), *Iranian Political Sociology Monthly*, 5(11), 3908-3926. [In Persian]
- Dahlgren, P. (1995). *Television and the public domain of civil society and mass media*, translated by Mehdi Shafghati, Tehran: Soroush. [In Persian]
- Danesi, M. (2009). *Dictionary of Media and Communications*. New York: M.e. Sharpe, Inc.
- Ghaedi, M.R, Golshani, A. R. (2016). Content Analysis Method: from Quantity-Orientation to Quality-Orientation, *Psychological Methods and Models Quarterly*, 7(23), 57-82. [In Persian]
- Habibi, H, Ramezani, S. (2014). Legal Status of Voluntary Human Shield in International Humanitarian Law, *Public Law Research Quarterly*, 16(45), 76-103. [In Persian]
- Hamraz, V. (2020). Phenomenological analysis of Persian historical pages in Instagram social network with media literacy approach, *Media Quarterly*, 31(4), 5-24. [In Persian]
- International Court of Justice (1986) Judgment of 27 June 1986 (seen: November 2023).
in: <https://www.icj-cij.org/node/103143>.
- IHL Databases, (2024a) Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 June 1977, Retrieved from:
<https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977>.
- IHL Databases, (2024b) The Public Committee against Torture in Israel et al. v. The Government of Israel et al, Supreme Court of Israel, 14 December 2006, Retrieved from:
<https://ihl-databases.icrc.org/en/national-practice/public-committee-against-torture-israel-et-al-v-government-israel-et-al-supreme>.
- iranintltv [@iranintltv]. (2023, October). Conflict between Israel and Gaza. Instagram. <https://www.instagram.com/iranintltv/>
- Jalali, M, Zabib, R. (2018). Evaluation of preventive legitimate defense against terrorism, *Judicial Law Perspectives Quarterly*, 23(82), 53-82. [In Persian]
- Khamenei (2016). The revolutionary leader's proposed plan to solve the Palestinian issue (seen in: November 2023). In: <https://farsi.khamenei.ir/others-note?id=33642>. [In Persian]
- The information base of the Office of Preservation and Publication of the Works of Ayatollah Ali Khamenei (2019). The full text of "The Plan for Holding a National Referendum in the Land of Palestine" (seen in November 2023). In: <https://farsi.khamenei.ir/others-report?id=44834>. [In Persian]

- The information base of the Office of Preservation and Publication of the Works of Ayatollah Ali Khamenei (2023). Basijians meeting with the leader of the revolution (seen in November 2023). In: <https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=54512>. [In Persian]
- Kosha, H., Suleimanzadeh, A. R., Rostamzad, H. (2021). Investigation of violent actions in the Lod case (2021) in the occupied territories from the perspective of human rights, *Islamic Human Rights Studies Quarterly*, 10(2), 203-224. [In Persian]
- Mirzaei, H., Parveen, A. (2010). Another Show: The place of the West in travelogues during the rise of constitutionalism, *Cultural Research Quarterly*, 3(9), 77-105. [In Persian]
- MolaeiFard, M., Ashrafi, D., Zaheri, A.R. (2021). The basis of the International Court of Justice's approach to the rules governing the responsibility of nonstate actors in international relations (case study: Nicaragua case verdict), *Journal of legal research*, 20(46), 323-303.[In Persian]
- MollaAbbasi, M., JafariKafiabadi, S. (2022). News Media in the Social Networks Era: Polarization and Changing Nature of News Reporting (Semiotic Analysis of the BBC Farsi Instagram Page), *Sociological Studies Quarterly*, 29(1), 41-76. [In Persian]
- Mousavi, S.F.A, Lohrasbi, A. (2021). Legal bases for defending Hamas' defense capability in the armed conflict with the Zionist entity, *Defense Management and Research Quarterly*, 20(93), 31-53. [In Persian]
- Murphy, S. (2005) Self-Defense and the Israeli Wall Advisory Opinion: An Ipse Dixit from the ICJ? *The American Journal of International Law*, 99(1), 62-76.
- NBC NEWS(2023). Blinken says no 'direct evidence' that Iran was involved in the Hamas attack on Israel (seen: November 2023). In: <https://www.nbcnews.com/politics/white-house/blinken-says-no-direct-evidence-iran-was-involved-hamas-attack-israel-rcna120110>.
- Noori, V.A, Zamani, S.Gh, (2018). Principle of proportionality and non-international armed conflicts, *Public Law Research Quarterly*, 19(58), 9-27. [In Persian]
- Noori, V.A, Zamani, S.Gh, Raei, M. (2019). Military Necessity as an Exception in Law of Armed Conflicts, *Quarterly Journal of Public Law Studies*, 49(3), 717-734.[In Persian]
- Oberlo (2023). How Many People Use Instagram (2020–2025)? (seen: November 2023). In: <https://www.oberlo.com/statistics/how-many-people-use-instagram>

- Panahi, A, Muhammadzadeh, A. A. (2016). Expression of Iranian Woman in French Travel Literature from the Eve of the Qajar Period until the Constitutional Revolution based on Stuart Hall's Reception Theory, *Cultural History Studies Quarterly*, 7(27), 1-23.[In Persian]
- Payandeh, H. (2013). Reflecting war in the media: Baudrillard's postmodern approach to media analysis, *Quarterly Journal of the Iranian Association for Cultural and Communication Studies*, 9(33), 11-30.[In Persian]
- Ramezani, R. (2021). *An overview at the representation role of the media in international relations*, Tehran: Dibakht.[In Persian]
- Saadati, M, et al (2022). A comparative study of users' interaction with how to pay for news items on the Instagram page of IRIB and BBC Persian, *Quarterly Journal of Culture-Communication Studies*, 23(57), 149-174.[In Persian]
- Schmitt, M. (2008) The Principle of Distinction and Weapon Systems on the Contemporary Battlefield, *Connections Quarterly*, 7(1), 46-56.
- SharifiTarazkoochi, H, mehrani, F. (2012). An analytical examination of the conditions of the right of legitimate defense with an emphasis on the armed actions of the governments against the attacks of international terrorist groups, *bi-quarterly journal of knowledge and legal research*, 1(1), 1-46.[In Persian]
- SharifiTarazkoochi, H, Zamani, S.Gh, Yaghoubi, M. (2023). Principles of International Humanitarian Law in the Face of New Military Weapons: Challenges and Solutions, *Legal Research Journal*, 22(54), 7-39.[In Persian]
- Soleimani, R., Harati, M.J. (2015). Representation theory and Semantic Images of Iran & Islam in the discourse of U.S Media, *Contemporary Political Essays*, 6(4), 99-122.[In Persian]
- The information base of the Office of Preservation and Publication of the Works of Ayatollah Ali
- Vina, M. & Tobin, Y. (2024) *Actions by the United Nations Undermine Israel's Right to Self-Defense*, JINSA(The Jewish Institute for National Security of America), Retrieved from:
<https://jinsa.org/wp-content/uploads/2024/01/Actions-by-the-United-Nations-Undermine-Israels-Right-to-Self-Defense-1-5-24-1.pdf>
- Wilde, R. (2023). Israel's War in Gaza is Not a Valid Act of Self-defence in International Law, Retrieved from:
<https://opiniojuris.org/2023/11/09/israels-war-in-gaza-is-not-a-valid-act-of-self-defence-in-international-law/>